

UČITE RADEĆI: MANJE TEORIJE, VIŠE REZULTATA

Joomla! 3

(drugo izdanje)

Gradite, programirajte i organizujte potpuno funkcionalne web sajtove profesionalnog izgleda i bogate funkcijama pomoću Joomla! CMS-a

Vodič za početnike

Eric Tiggeler

 **kompjuter
biblioteka**

[PACKT]
PUBLISHING

Joomla! 3^{VODIČ}

(prevod drugog izdanja)

Eric Tiggeler

Gradite, programirajte i organizujte potpuno funkcionalne web sajtove profesionalnog izgleda i bogate funkcijama pomoću sistema za upravljanje sadržajem Joomla! CMS.

 kompjuter
biblioteka

[PACKT]
PUBLISHING
BIRMINGHAM - MUMBAI

Izdavač:

Obalskih radnika 15, Beograd

Tel: 011/2520272

e-mail: kombib@gmail.com

internet: www.kombib.rs

Urednik: Mihailo J. Šolajić

Za izdavača, direktor:

Mihailo J. Šolajić

Autor: Eric Tiggeler

Prevod: Slavica Prudkov

Lektura: Miloš Jevtović

Slog : Zvonko Aleksić

Znak Kompjuter biblioteke:

Miloš Milosavljević

Štampa: „Svetlost” Čačak

CTP ploče: „Svetlost” Čačak

Tiraž: 500

Godina izdanja: 2014.

Broj knjige: 475

Izdanje: Prvo

ISBN: 978-86-7310-500-0

Joomla! 3 Beginner's Guide Second Edition

by Eric Tiggeler

ISBN: 978-1-78398-150-2

Copyright © 2014 Packt Publishing

Cover Image by Darren Brindley

All right reserved. No part of this book may be reproduced or transmitted in any form or by means, electronic or mechanical, including photocopying, recording or by any information storage retrieval system, without permission from the Publisher.

Autorizovani prevod sa engleskog jezika edicije u izdanju „Packt Publishing”, Copyright © 2014.

Sva prava zadržana. Nije dozvoljeno da nijedan deo ove knjige bude reprodukovano ili snimljeno na bilo koji način ili bilo kojim sredstvom, elektronskim ili mehaničkim, uključujući fotokopiranje, snimanje ili drugi sistem presnimavanja informacija, bez dozvole izdavača.

Zaštitni znaci

Kompjuter Biblioteka i „Packt Publishing” su pokušali da u ovoj knjizi razgraniče sve zaštitne oznake od opisnih termina, prateći stil isticanja oznaka velikim slovima.

Autor i izdavač su učinili velike napore u pripremi ove knjige, čiji je sadržaj zasnovan na poslednjem (dostupnom) izdanju softvera. Delovi rukopisa su možda zasnovani na predizdanju softvera dobijenog od strane proizvođača. Autor i izdavač ne daju nikakve garancije u pogledu kompletnosti ili tačnosti navoda iz ove knjige, niti prihvataju ikakvu odgovornost za performanse ili gubitke, odnosno oštećenja nastala kao direktna ili indirektna posledica korišćenja informacija iz ove knjige.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

004.42:004.738.12(035)
004.4'24(035)

ТАЈГЛЕР, Ерик

Joomla! 3 : vodič za početnike : (drugo izdanje [izvornika]) / Eric Tiggeler ; [prevod Slavica Prudkov]. - 1. izd. - Beograd : Kompjuter biblioteka, 2014 (Čačak: Svetlost). - XVIII, 453 str. : ilustr. ; 24 cm. - (Kompjuter biblioteka ; #br. knj. #475) Prevod dela: Joomla! 3 Beginner's Guide. - Tiraž 500. - O autoru: str. V. - Registar.

ISBN 978-86-7310-500-0

a) Web презентације - Програмирање - Приручници
b) Системи за управљање садржајем - Приручници
COBISS.SR-ID 209574412

O autoru

Eric Tiggeler je autor nekoliko knjiga o Joomla CMS sistemu, kao što su „Joomla! 2.5 Beginner's Guide“ i „Joomla! 3 vodič za početnike“, obe u izdanju „Packt Publishinga“. Takođe je napisao nekoliko Joomla! vodiča na holandskom jeziku. Njegove knjige su odlično ocenjene od čitalaca. Osim toga, on piše lekcije za nekoliko računarskih časopisa i web sajtova Joomla! zajednice. U poslednjih deset godina kreirao je veliki broj web sajtova, velikih i malih, koristeći Joomla! CMS sistem.

Tiggeler je fasciniran Webom, kao moćnim, kreativnim i promenljivim sredstvom komunikacije, i revolucionarnim Joomla! programom, koji omogućava svima da kreiraju lepe i razumljive web sajtove.

Zaposlen je kao konsultant i tekstopisac u komunikaciono-konsultantskoj kompaniji koja je povezana sa Free Universityjem u Amsterdamu. U poslednjih nekoliko godina napisao je više od 20 knjiga na holandskom jeziku o pisanju i komunikaciji. Njegova strast je da složene stvari pojednostavi da bi bile razumljive.

Oženjen je, ima dve kćerke i živi i radi u Hilversumu, u Holandiji. Na Webu ćete ga pronaći na adresi www.joomla.ericiggeler.nl (na holandskom jeziku) i www.joomm.net (na engleskom jeziku).

Svaka knjiga je timski rađena, pa se zahvaljujem svima u „Packt Publishingu“ za podsticaj i posvećenost ovom projektu. Takođe se zahvaljujem recenzentima za testiranje alfa verzije ove knjige i za pomoć koju su mi pružili u nastojanju da kreiram temeljno, pouzdano finalno izdanje ove knjige.

O recenzentima

jMohamed Abdelaziz je slobodni Joomla! programer sa velikim iskustvom u programiranju i prilagodavanju Joomla! ekstenzija. On je kreirao šest ekstenzija koje su izlistane na JED-u - na primer, Multiple Extra Fields Groups for K2. Ove ekstenzije su publikovane na web sajtu www.joomreem.com.

Abdelaziz je radio na slobodnim web sajtovima od 2007. do 2011. godine. U proteklih sedam godina završio je više od 100 projekata, od velikih do malih programerskih poslova, i dobio je odlične ocene od većine svojih klijenata.

Pre nego što je počeo da radi kao slobodni Joomla! programer, radio je kao programski inženjer i analitičar sistema za EJADA Systems (od 2002. do 2005. godine). Učestvovao je u analizi rada Saudi Ministry of Commercea. Pored toga, dizajnirao je i programirao automatizovani sistem pomoću Oracle baze podataka da bi zamenio ručni sistem koji je korišćen u Saudi Ministry of Commerceu.

Diplomirao je na univerzitetu Alexandria University sa BSc diplomom za računarske nauke i automatsku kontrolu (2000. godine), a Sun sertifikovani programer za Java 2 Platformu postao je 14. oktobra 2005. godine.

Bio je jedan od tehničkih recenzenata za knjigu Erica Tiggelera „*Joomla! 2.5 Beginner's Guide*“, u izdanju „Packt Publishing“. Takođe je aktivan na nekim forumima Joomla! zajednice, na kojima podučava i pomaže drugim korisnicima.

Želeo bih da se zahvalim mojoj porodici, mom ocu, majci, supruzi i mojoj deci Reem i Omaru, koji su me konstantno motivisali i pomogli mi da pregledam ovu knjigu.

Mir Parvez Akther je mladi web programer pun entuzijazma, koji veruje da ništa nije nemoguće u domenu programiranja. Sa velikim radnim iskustvom od osam godina u web programiranju i programiranju naprednog nivoa, kreirao je Expose, lep, primenljiv i koristan radni okvir Joomla! šablona. Expose je „srce“ miliona web sajtova koji su na Webu i možete ih pronaći na adresi www.themexpert.com.

Akther je odustao od svojih studija i uključio se u web programiranje 2006. godine. Nakon rada na nekoliko stotina web sajtova za klijente, pokrenuo je sopstveni posao pod nazivom ThemeXpert, koji ima više od 55.000 klijenata širom sveta i poznat je kao Template Studio za sistem Joomla!. Takođe ima više od 50 premijum i besplatnih Joomla! šablona i više od 15 ekstenzija. Neke od ovih Joomla! ekstenzija su veoma popularne u Joomla! Extension Directoryu (JED) i preuzimane su više od 200.000 puta.

Antony Doyle je frontend programer, dizajner i Joomla! specialista. Dizajnirao je, kreirao i eksperimentisao na Webu od 1998. godine, a između 2005. i 2013. godine radio je skoro ekskluzivno na sistemu Joomla! kao slobodni web programer.

Doyle je kreirao SiegeEngine, Foundation-zasnovani radni okvir Joomla! šablona, kao početnu tačku za projekte, koji je, sam po sebi, postao veoma popularan projekat otvorenog koda. Iako se specijalizovao za CSS, HTML i JavaScript, zna da upotrebljava i PHP, MySQL, .NET i C#. Od pojave SiegeEnginea takođe je prilično sposoban za kreiranje radnih okvira Foundation CSS-a.

Od početka 2013. godine Doyle je član profesionalnog stručnog tima u Zengenti, koji radi za vladu, univerzitete i velike kompanije iz javnog sektora, i kreira web sajtove svetske klase u sopstvenoj firmi „CMS Contensis“.

Mark Kielar ima više od 25 godina iskustva u dizajnu, fotografiji, komercijalnoj umetnosti, analizi i računarstvu i razume se dobro u sisteme za organizovanje sadržaja otvorenog koda, kao što su Joomla! 1.6, 2.5 i 3.3. Svoje umeće je upotrebio za dizajn, programiranje i pisanje i editovanje projekata za komercijalne web sajtove i blogove.

Trenutno ima u San Francisku sopstvenu firmu za web dizajn i organizovanje sadržaja. Takođe je bio tehnički recenzent za knjigu Erica Tiggelera „*Joomla! 1.6 First Look*“, koju je izdao „Packt Publishing“.

Konstantinos Manos ima doktorat iz informatike i više od 15 godina iskustva kao softverski dizajner i programer u raznim kompanijama, kao što su „SingularLogic“, „Addit Solutions“, „Innews“ i „Audiotex SA“.

U poslednje vreme Manos je radio kao slobodni softverski inženjer, specijalizujući se za internet aplikacije i programiranje infrastrukture. Koristeći Delphi, PHP, VB.NET, ASPX.NET, Objective-C, MySQL i MSSQL, on kombinuje binarne aplikacije sa internet frontend upotrebom dinamičkih web sajtova (AJAX), web servisa (XML, SOAP) ili RSS izvora koji kreiraju fleksibilne, „žive“ i kvalitetne internet aplikacije.

On je suosnivač dve kompanije, od kojih je jedna specijalizovana za programiranje MMO strategijskih igara, zasnovanih na pretraživaču, a druga promovise portal za restorane u Grčkoj.

Peter Martin ima veliko interesovanje za računare, programiranje, deljenje znanja i način na koji ljudi koriste informacionu tehnologiju. On je diplomirani ekonomista (International Marketing Management) i završio je magistarske studije na temu masovne komunikacije.

Martin je otkrio PHP/MySQL 2003.godine, a naredne godine i Mambo CMS, koji je prethodnik sistema Joomla!. Vodi sopstveni posao na sajtu www.db8.nl (osnovanom 2005. godine) i podržava kompanije i organizacije, obezbeđujući im implementacije, podršku i obuku o Joomla! sistemu i programiranje ekstenzija za taj sistem.

Martin je aktivno uključen u Joomla! zajednicu, u kojoj je član tima rukovodstva zajednice, i moderator je na Joomla! forumu. U njegovom rodnom mestu Nijmegenu (u Holandiji) organizuje Open Coffee Nijmegen (mesečni događaj umrežavanja malih preduzeća i samostalnih privrednika) i Linux User Group Nijmegen.

Za izdavača „Packt Publishing“ Martin je bio recenzent za različite knjige, kao što su „*Joomla! 3 Beginner's Guide*“, „*Joomla! 2.5 Beginner's Guide*“ i „*Joomla! 1.6 First Look*“ Erica Tiggelera. „*Joomla! Search Engine Optimization*“ Rica Shrevesa i „*Joomla! 1.5 Templates Cookbook*“ Richarda Cartera.

Predmet njegovog interesovanja su i programi otvorenog koda, Linux (Debian), Raspberry Pi, muzika (sakupljanje ploča), kućni bioskop i kvizovi.

Kratak sadržaj

POGLAVLJE 1

**Nov i jednostavan način
za gradnju web sajtova 7**

POGLAVLJE 2

**Instaliranje i pokretanje Joomla!
CMS sistema 21**

POGLAVLJE 3

**Prvi koraci – upoznavanje Joomla!
CMS sistema 49**

POGLAVLJE 4

**Osnove gradnje web stranica
– kreiranje sajta za jedan sat 81**

POGLAVLJE 5

Mali sajtovi, veliki sajtovi – efikasno organizovanje sadržaja 125

POGLAVLJE 6

**Kreiranje sadržaja – dodavanje
i editovanje članaka 161**

POGLAVLJE 7

**Pozdravljanje posetilaca – kreiranje atraktivne
početne stranice i stranica pregleda 201**

POGLAVLJE 8

**Pomaganje posetiocima da pronađu ono što žele –
organizovanje menija 243**

POGLAVLJE 9

**Otvaranje sajta – omogućavanje
korisnicima da se uloguju i saraduju 275**

POGLAVLJE 10

**Dobijanje maksimuma od sajta –
proširenje Joomla! CMS sistema 309**

POGLAVLJE 11

Kreiranje atraktivnog dizajna – upotreba šablona 349

POGLAVLJE 12

Privlačenje saobraćaja pretraživača – SEO saveti i tehnike 389

DODATAK A

Održavanje sigurnosti sajta 413

DODATAK B

Kreiranje višejezičkog sajta 427

DODATAK C

Odgovori na kviz pitanja 439

INDEKS 443

Sadržaj

Predgovor	1
------------------------	----------

POGLAVLJE 1

Nov i jednostavan način za gradnju web sajtova	7
---	----------

Pristupite CMS „revoluciji“	7
Razlozi za izbor Joomla! CMS sistema	8
Kakva vrsta web sajtova može da se kreira pomoću Joomla! CMS sistema?	10
Učenje upotrebe Joomla! CMS sistema	15
Pristup ovoj knjizi	16
Koja je aktuelna verzija Joomla! CMS sistema?	17
O uzorku sajta	17
Rezime	19

POGLAVLJE 2

Instaliranje i pokretanje Joomla! CMS sistema	21
--	-----------

Šta je potrebno da biste započeli instaliranje?	22
Hosting prostor	22
FTP softver	23
Više od jednog pretraživača	24
Instaliranje Joomla! CMS sistema na web server	24
Šta su postinstalacione poruke?	36
Instaliranje Joomla! CMS sistema na računar	38
Preuzimanje i instaliranje softvera web servera	38
Kreiranje baze podataka	41
Preuzimanje i instaliranje Joomla! CMS sistema	42
Šta da radite ako instalacija ne funkcioniše?	44
Nadgradnja prethodne verzije Joomla! CMS sistema	44
Ažuriranje Joomla! CMS sistema 1.5 na 3.x	44
Ažuriranje Joomla! CMS sistema 2.5 na 3.x	45
„Zaglavili“ ste? Potražite pomoć!	46
Rezime	47

POGLAVLJE 3**Prvi koraci – upoznavanje Joomla! CMS sistema 49**

Gradnja web sajta na Joomla! način	50
Izvinite, web stranice su prestale da postoje!	50
Prednosti CMS pristupa web sajtovima	52
Web sajt građen blokovima	52
Predstavljanje frontenda i backenda	54
Radni prostor – backend	55
Šta je frontend?	55
Istraživanje frontenda – web sajt očima korisnika	55
Istraživanje uzorka sadržaja	60
Administracija web sajta u backendu	62
Detaljan pregled Control Panela	64
Gornji meni	64
Lista prečica (brze ikonice)	65
Informacioni paneli	65
Prikaz i linija Info	66
Kako da prilagodite Control Panel svojim potrebama?	66
Razumevanje backend alati i kontrola	68
Šta da radite ako ne možete da kliknete	
na stavke gornjeg menija?	70
Započnite administracije svog sajta	70
Tri vrste backend zadatka	71
Primer upravljanja sadržajem – kreirajte neki sadržaj!	72
Primer upravljanja ekstenzijama – dodavanje modula	74
Primer upravljanja sajtom – konfigurisanje osnovnih	
podešavanja sajta	77
Rezime	80

POGLAVLJE 4**Osnove gradnje web stranica – kreiranje sajta za jedan sat 81**

Šta ćete praviti?	82
Sastanak sa klijentom	83
Uklanjanje uzorka podataka	83
Prvi korak – uklanjanje uzorka sadržaja	84
Drugi korak – brisanje menija i drugih modula	86
Gradnja novog web sajta u tri koraka	89
Prvi korak – prilagođavanje razmeštaja	89
CSS kaskadne liste stilova? Molim?	96
Drugi korak – dodavanje sadržaja	97
Prvo kreiranje osnove – kreiranje kategorija	97
Kreiranje članaka i upotreba polja za slike i linkove	99
Izrada sadržaja vidljivog na sajtu – kreiranje linka menija	103
Sve važne funkcije menija	105
Kreiranje linkova menija za novi sadržaj	108
Dodavanje individualnih stranica sadržaja – nekategorizovani članci	110
Postavljanje sadržaja na početnu stranicu - konačno!	113

Dodavanje stavki na početnu stranicu	114
Treći korak – dodavanje funkcija pomoću ekstenzija	116
Komponente i ekstenzije – koja je razlika?	116
Dodavanje kontakt formulara	117
Dodavanje blokova specijalne poruke	119
Završavanje – menjanje podešavanja sajta	121
Rezime	123

POGLAVLJE 5

Mali sajтови, veliki sajтови – efikasno organizovanje sadržaja 125

Gradnja na uzorku sajta	126
Grupisanje sadržaja – ubrzani kurs za organizaciju sajta	126
Dizajniranje mape sajta	126
Upotreba tagova kao dodatnih sredstava organizacije sadržaja	130
Prebacivanje mape sajta na Joomla! CMS sistem	130
Kako da pretvorite mapu sajta u web sajt?	132
Kreiranje kategorija i potkategorija	133
U kom slučaju vam je potrebno više nivoa potkategorija?	134
Dodavanje sadržaja u nove kategorije	136
Prikazivanje glavnih kategorija i potkategorija sajta	136
Preciziranje strukture sajta	141
Promena naziva kategorija	143
Menjanje podešavanja kategorije	144
Upotreba tagova za označavanje i organizovanje sadržaja	148
Dodavanje tagova u uzorak sajta	149
Kreiranje i upravljanje tagovima pomoću komponente Tags	153
Upotreba tagova kao alternativnih kategorija	154
Gradnja sajta bez upotrebe kategorija ili tagova	155
Šta mislite o gradnji malog sajta?	157
Rezime	160

POGLAVLJE 6

Kreiranje sadržaja – dodavanje i editovanje članka 161

Stranice članka i sadržaja – u čemu je razlika?	162
Učinite da vaše reči izgledaju dobro – formatiranje teksta članka	164
Proširenje editora teksta	168
Dodavanje slika u članke	169
Menjanje načina na koji je prikazan članak	177
Razdvajanje članka na uvodni i glavni tekst	177
Kreiranje članka sa više stranica	179
Prikazivanje slika i linkova u članku	182
Vraćanje prethodne verzije članka	186
Podešavanje detalja – menjanje podešavanja članka	188
Kartica Publishing	189
Kartica Images and links	190
Kartica Options	190
Kartica Configure Edit Screen	192

Kartica Permissions	192
Podešavanje osnovnih parametara za sve članke	192
Kartica Articles	193
Kartica Editing Layout	194
Kartica Category	194
Kartice Categories, Blog/Featured Layouts, List Layouts i Shared Options	194
Kartica Integration	195
Kartica Permissions	195
Arhiviranje članaka	195
Rezime	199

POGLAVLJE 7

Pozdravljanje posetilaca – kreiranje atraktivne početne stranice i stranica pregleda 201

Zašto vam je potrebna stranica pregleda?	204
Ovladavanje razmeštajem početne stranice	205
Menjanje načina na koji je uređena početna stranica	206
Dodavanje stavki na početnu stranicu	208
Ručno kontrolisanje redosleda stavki na početnoj stranici	210
Kreiranje „lepljivog“ članka	211
Podešavanje kriterijuma za automatski redosled stavki na početnoj stranici	211
Vrsta stavke menija Featured Articles – pregled svih opcija	213
Kartica Metadata Options	220
Kreiranje više stranica koje sadrže istaknute članke	220
Još jedna vrsta početne stranice – upotreba jednog članka.....	221
Kreiranje stranica za pregled kategorija	223
Dva glavna izbora – Blog razmeštaj i List razmeštaj	223
Prva vrsta stranice pregleda – kreiranje Category Blog razmeštaja	224
Prikazivanje celih članaka na stranici za pregled kategorija	228
Podešavanje opcija za Category Blog vrstu stavke menija	230
Druga vrsta stranice pregleda - liste	231
Prilagođavanje lista – istraživanje opcija Category Liste	233
Category Options.....	233
List Layouts.....	233
Kartice Options, Integration, Link Type, Page Display i Metadata	235
Kreiranje stranica pregleda koje prikazuju tagovane članke	237
Rezime.....	241

POGLAVLJE 8

Pomaganje posetiocima da pronađu ono što žele – organizovanje menija	243
Koliko menija možete da imate?	244
Kreiranje razumljive navigacije – čišćenje glavnog menija	245
Opcija jedan – menjanje redosleda stavki menija	245
Opcija dva – kreiranje stavki podmenija	248
Opcija tri – dodavanje posebnog novog menija	251
Upotreba horizontalnog padajućeg menija kao glavnog menija	257
Kreiranje podeljenih podmenija	260
Istraživanje podešavanja modula menija	262
Prebacivanje na ekran modula menija	263
Kartica Module	264
Kartica Menu Assignment	265
Kartica Module Permissions	266
Kartica Advanced	266
Koje vrste linkova menija su dostupne?	267
Kreiranje tekstualnih linkova	270
Rezime	272

POGLAVLJE 9

Otvaranje sajta – omogućavanje korisnicima da se uloguju i sarađuju	275
Rad sa standardnim setom korisničkih grupa	276
Pregled standardnih korisničkih grupa i njihovih dozvola	276
Public i Guest korisnici – posetioci sajta	277
Registered korisnici – korisnička grupa koja može da se uloguje	278
Author, Editor i Publisher – frontend saradnici za sadržaj	278
Manager, administrator i super korisnik – backend saradnici za sadržaj i administratori	280
Shop Suppliers i Customers – dva uzorka korisničke grupe	280
Omogućavanje korisnicima da se uloguju i pišu i edituju sadržaj	280
Omogućavanje saradnicima za sadržaj da se uloguju u frontend	283
Pregled i publikovanje timskih podnesaka sadržaja	287
Otkrijte šta editori i izdavači mogu da rade	289
Otkrijte šta backend korisnici mogu da rade	290
Uključivanje samoregistracije – omogućavanje posetiocima da se registruju	291
Kako da omogućite korisnicima da kreiraju sopstveni nalog?	291
Prikazivanje Login linka menija	291
Skrivanje sadržaja od neregistrovanih korisnika	294
Omogućite posetiocima da se registruju i vide više sadržaja	296
Kreiranje prilagođene grupe korisnika	299
Pregled dozvola koje možete da dodelite korisničkoj grupi	300
Pregled svih dostupnih nivoa pristupa za pregledanje sadržaja	301
Kreiranje korisničke grupe za upravljanje kontaktima	302
Rezime	308

POGLAVLJE 10

Dobijanje maksimuma od sajta – proširenje Joomla! CMS sistema 309

Ekstenzije svih oblika i veličina	310
Velike ekstenzije - komponente	310
Srednje ekstenzije - moduli	310
Male ekstenzije - pluginovi	312
Gde da nabavite ekstenzije?	312
Poboljšanje sajta pomoću osnovnih ekstenzija	313
Isticanje članaka pomoću Newsflash modula	314
Kreiranje liste kontakata pomoću Contacts komponente	318
Koje ekstenzije su deo osnovnog Joomla! CMS sistema?	322
Poboljšanje sajta pomoću drugih ekstenzija	325
Isprobavanje moćnog Newsflash modula	326
Prikazivanje slika u lightbox galeriji	331
Da li vam je potrebna moćnija galerija fotografija?	334
Upotreba ekstenzija za poboljšanje radnog prostora	334
Kreiranje teksta pomoću JCE-a	336
Ubacivanje slika pomoću JCE-a	337
Upotreba JCE-a za kreiranje linka ka PDF ili Word fajlu	338
Prilagođavanje JCE-a	338
Selekcija ekstenzija koje morate da imate	338
Add to Menu – dodavanje linkova direktno iz članka	339
Asikart Remotemage – poboljšan editor slika	340
B2J Contact – formular za kontakte koji sadrži puno funkcija	341
Pronalaženje odgovarajuće ekstenzije za sajt	341
Ažuriranje ekstenzija	342
Upravljanje jezikom sajta	343
Menjanje standardnih nizova teksta	343
Upotreba Language Managera za kreiranje višejezičkih sajtova	346
Rezime	347

POGLAVLJE 11

Kreiranje atraktivnog dizajna – upotreba šablona 349

Šta rade šabloni?	349
Zašto su šabloni toliko interesantni?	352
Menjanje podešavanja aktuelnog šablona	355
Funkcija stilova šablona	355
Podešavanje aktuelnog šablona pomoću ugrađenih opcija	356
Prebacivanje na drugačiji šablon	359
Šabloni koji su uključeni u Joomla! CMS sistem	360
Pregled dostupnih šablona	361
Podešavanje različitih šablona kao standardnih	361
Primena stilova šablona na pojedinačne stranice	364
Preuzimanje i instaliranje novog šablona	367
Prilagođavanje šablona - podešavanje CSS stilova	377
Razumevanje osnova CSS-a	377

„Uronite“ dublje u Joomla! CSS – upotreba programerskih alatki	380
Proširenje znanja o CSS-u	382
Kreiranje rezervne kopije i vraćanje prilagođenog šablona	383
Gde možete da nabavite novi šablon za svoj sajt?	384
Kreiranje sopstvenog šablona	385
Izvori za kreiranje šablona	386
Upotreba radnog okvira šablona kao osnove za sopstveni šablon	386
Rezime	387

POGLAVLJE 12

Privlačenje saobraćaja pretraživača – SEO saveti i tehnike 389

Optimizacija pretraživača	390
Zašto je potrebno da se prilagodite pretraživačima?	390
Optimizovanje članaka da bi mogli da se lako pronađu	391
Naslov članka – učinite ga značajnim	391
Struktura članka – upotreba jasnog formatiranja	391
Dodavanje H1 naslova	392
Dodavanje H2 naslova	394
Dodavanje naslova od H3 do H6	394
Optimizovanje upotrebe H1 naslova	395
Tekst članka – upotreba relevantnih ključnih reči	395
Regularno ažuriranje članaka	396
Slike – davanje više informacija	396
Konfigurisanje naslova HTML stranice	396
Dodavanje naziva sajta u naslov stranice	397
Dodavanje smislenih meta podataka	398
Biranje meta podataka za podešavanje	400
Upotreba razumljivih URL-ova za pretraživače	401
Dodavanje linkova u sadržaj sajta	402
Kreiranje automatski generisane liste hiperlinkova	403
Dodavanje mikro podataka u sadržaj	405
Preusmeravanje posetilaca nakon što je stranica pomerena	406
Saznajte više o saobraćaju sajta	409
Više SEO izvora	409
Rezime	411

DODATAK A

Održavanje sigurnosti sajta 413

Kako da izaberete web host koji odgovara vašim zahtevima bezbednosti?	413
Savet 1 – Preuzimajte sa pouzdanih izvora	414
Savet 2 – Redovno ažurirajte	414
Savet 3 – Izaberite bezbedno korisničko ime za administratora	416
Savet 4 – Izaberite jaku lozinku	416
Savet 5 – Koristite Two-Factor authentication	416
Uključivanje sistema Two-Factor authentication	
Joomla! CMS sistema	417
Savet 6 – Zaštitite fajlove i direktorijume	418

Podešavanje dozvola fajla	420
Savet 7 – Upotrebite ekstenzije da biste zaštitili svoj sajt	420
Upotreba Joomla! Captcha plugina za izbegavanje spema	421
Savet 8 – Imajte pripremljenu rezervnu kopiju	421
Kreiranje rezervne kopije pomoću Akeeba Backupa	422
Vraćanje fajla rezervne kopije	423
Savet 9 – Budite informisani!	425

DODATAK B

Kreiranje višejezičkog sajta 427

Kreiranje novog sajta sa višejezičkim mogućnostima	427
Instaliranje Joomla! CMS sistema sa podrškom za više jezika	427
Istraživanje frontenda novog višejezičkog sajta	432
Istraživanje backenda novog višejezičkog sajta	433
Dodavanje novog višejezičkog sadržaja	435
Kreiranje prevedene verzije postojećeg sajta	436
Dodavanje novog jezika	436
Omogućavanje Joomla! CMS sistema da se prebacuje između jezika	436
Dodavanje višejezičkog sadržaja	436
Kreiranje menija za višejezički sadržaj	437
Povezivanje linkova menija sa njihovim prevedenim duplikatima	437
Finaliziranje menija sajta	437
Omogućavanje korisnicima da izaberu jezik	437
Čitanje lekcije korak-po-korak o višejezičkim sajtovima	437

DODATAK C

Odgovori na kviz pitanja 439

INDEKS 443

PREDGOVOR

Joomla! je jedan od najpopularnijih sistema za organizovanje sadržaja otvorenog koda. Aktivno se razvija i podržan je od korisničke zajednice širom sveta. Ovo je besplatna, zanimljiva alatka, sa puno funkcija za svakog korisnika koji želi da kreira dinamičke, interaktivne web sajtove. Čak i početnici mogu da je upotrebe za kreiranje profesionalnih web sajtova, mada može biti veliki izazov ako želite da upotrebite više od osnovnih funkcija i kreirate sajt koji u potpunosti odgovara vašim potrebama. Ova knjiga će vam pomoći da brzo započnete da kreirate web sajtove pomoću sistema Joomla! i da naučite korak-po-korak proces kreiranja web sajta u Joomla sistemu da biste izvukli maksimum iz njegovih naprednih funkcija.

ŠTA OBUHVATA OVA KNJIGA?

Poglavlje 1, „Nov i jednostavan način za gradnju web sajtova“, će vam pomoći da naučite da koristite sistem Joomla! za kreiranje naprednih web sajtova lepog izgleda koji su jednostavni za razumevanje, podešavanje i održavanje.

U Poglavlju 2, „*Instaliranje i pokretanje Joomla! CMS sistema*“, ćemo vam pokazati kako da instalirate ovaj sistem na svom računaru ili na web serveru i kako da kreirate primer web sajta.

U Poglavlju 3, „*Prvi koraci – upoznavanje Joomla! CMS sistema*“, upoznaćete osnovne koncepte sistema Joomla!, administrativni interfejs i principe web sajta izgrađenog od gradivnih blokova.

U Poglavlju 4, „*Osnove gradnje web stranica – kreiranje sajta za jedan sat*“, suočićete se sa stvarnim izazovima upotrebe sistema Joomla! za brzo građenje osnovnih web sajtova koji imaju mogućnost proširenja. Prilagodićete standardne primere Joomla! sajta da odgovaraju vašim potrebama dodavanjem sadržaja i linkova menija i menjanjem izgleda sajta.

Poglavlje 5, „*Mali sajtovi, veliki sajtovi – efikasno organizovanje sadržaja*“, će vam pomoći da dizajnirate jasne radne okvire za svoj sajt koje možete lako da proširite i organizujete. Upotrebom struktura kategorija i tagova olakšaćete korisnicima dodavanje i pronalaženje informacija na vašem sajtu.

Poglavlje 6, „*Kreiranje sadržaja – dodavanje i editovanje članaka*“, će vam pomoći da kreirate atraktivne stranice sa sadržajima i naučićete različite načine za dodavanje slika i podešavanje razmeštaja.

[PREGOVOR]

U Poglavlju 7, „*Pozdravljanje posetilaca – kreiranje atraktivne početne stranice i pregleda stranica*“, naučićete kako da kreirate početnu stranicu i pregledate stranice da biste privukli posetioce da čitaju vaš vredan sadržaj.

U Poglavlju 8, „*Pomaganje posetiocima da pronađu ono što žele – organizovanje menija*“, opisano je kako možete da pomognete posetiocima da pronađu ono što žele, tako što ćete dizajnirati jasnu navigaciju u menijima.

U Poglavlju 9, „*Otvaranje sajta – omogućavanje korisnicima da se uloguju i saraduju*“, naučićete kako da omogućite korisnicima da se uloguju, da kreiraju sadržaj i da upravljaju web sajtom.

U Poglavlju 10, „*Dobijanje maksimuma od sajta – proširenje Joomla! sistema*“, saznaćete kako se proširuju mogućnosti sistema Joomla! pomoću raznih ekstenzija, kao što su upotreba galerije slika za lepo prikazivanje slika, automatsko prikazivanje uvodnih tekstova članaka na početnoj stranici ili poboljšanje radnog prostora instaliranjem moćnijeg editora sadržaja.

U Poglavlju 11, „*Kreiranje atraktivnog dizajna – upotreba šablona*“, pokazano je kako šabloni mogu da „osveže“ izgled sajta i da se prilagode da bi bio kreiran jedinstveni izgled, drugačiji od tipičnog Joomla! sajta.

Poglavlje 12, „*Privlačenje saobraćaja mašine za pretragu – SEO saveti i tehnike*“, će vam pomoći da povećate vidljivost vašeg web sajta u pretraživačima, tako što ćete primeniti tehnike Search Engine Optimizationa (SEO), kao što je kreiranje jednostanih URL-ova.

U Dodatku A, „*Održavanje sigurnosti sajta*“, istraženi su neki jednostavni, logički koraci koje možete da izvršite da biste zaštitili svoj sajt od hakera ili od gubitka podataka.

Dodatak B, „*Kreiranje višjezičkog sajta*“, sadrži serije koraka koji su uključeni u kreiranje višjezičkih web sajtova pomoću višjezičkih mogućnosti koje su ugrađene u sistem Joomla!.

Dodatak C, „*Odgovori na kviz pitanja*“, sadrži odgovore na kviz pitanja koja ćete pronaći u ovoj knjizi.

ŠTA VAM JE POTREBNO ZA OVU KNJIGU?

Da biste pratili lekcije i vežbe u ovoj knjizi, potreban vam je računar sa internet konekcijom. Preporučljivo je da imate web hosting nalog da biste mogli da instalirate Joomla! sistem online.

ZA KOGA JE OVA KNJIGA?

Knjiga „Joomla! 3 vodič za početnike“ (drugo izdanje) je namenjena svima koji žele da kreiraju i održavaju odličan web sajt i dobiju maksimum od Joomla! sistema. Ona će vam pomoći da nadgradite svoje veštine i znanje koje možda već imate za kreiranje web sajtova, a ako ste početnik u ovoj tematici, nećete imati problema sa razumevanjem instrukcija. Naravno, govorićemo i o nekim osnovnim terminima i konceptima (kao što su HTML i CSS); ako vam nisu poznati, takođe ćete pronaći reference ka nekim izvorima na Webu.

KONVENCIJE

U ovoj knjizi ćete pronaći nekoliko naslova koji se često pojavljuju.

Da bismo vam dali jasne instrukcije kako da izvršite proceduru ili zadatak, mi koristimo:

Vreme za akciju - naslov

1. Akcija 1
2. Akcija 2
3. Akcija 3

Za instrukcije je često potrebno dodatno objašnjenje da bi one imale smisla, pa su praćene sa:

Šta se upravo desilo?

Ovaj naslov objašnjava izradu zadatka i korake koje ste upravo izvršili.

Pronaći ćete i neke druge pomoći za učenje u ovoj knjizi, uključujući i:

Kviz - naslov

To su kratka pitanja, sa više ponuđenih odgovora, pomoću kojih treba da proverite da li ste razumeli opis.

Probajte sami – naslov

Ovi praktični izazovi daju vam ideju za eksperimentisanje sa onim što ste naučili.

Takođe ćete pronaći veliki broj stilova za tekst koji prave razliku između različitih vrsta informacija. Evo nekih primera ovih stilova i objašnjenja njihovog značenja.

[PREGOVOR]

Reči koda u tekstu, nazivi tabela baze podataka, nazivi direktorijuma, nazivi fajlova, ekstenzije fajla, nazivi putanje, lažni URL-ovi, korisnički unos i Twitter naslovi su prikazani na sledeći način: „Kliknite na ikonicu direktorijuma sampledata“.

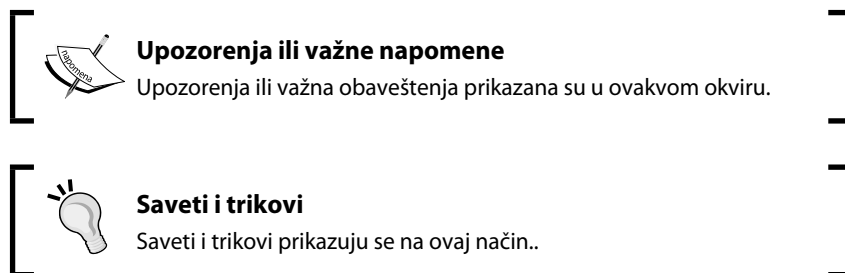
Blok koda je prikazan na sledeći način:

```
.site-description {
  color: silver;
  font-size: 14px;
  font-weight: bold;
  padding-left: 104px;
}
```

Kada treba da obratite pažnju na određeni deo bloka koda, relevantne linije ili stavke će biti napisane masnim slovima:

```
#logo {
  float:left;
  background:#e5e5e5;
  display:inline-block;
  padding:0 20px;
  font-size:18px;}
```

Novi termini i važne reči su prikazani masnim slovima. Reči koje vidite na ekranu, u menijima ili u okvirima za dijalog prikazane su u tekstu na sledeći način: „Kada je završen ekran **Database Configuration**, kliknite na **Next**“.

POVRATNE INFORMACIJE ČITALACA

Povratne informacije od naših čitalaca su uvek dobrodošle. Obavestite nas šta mislite o ovoj knjizi – šta vam se dopalo ili šta vam se možda nije dopalo. Povratne informacije čitalaca su nam važne da bismo ubuduće kreirali naslove od kojih ćete dobiti maksimum.

Da biste nam poslali povratne informacije, jednostavno nam pošaljite e-mail na adresu feedback@packtpub.com; u naslovu poruke napišite naslov knjige.

Ako postoji tema za koju ste specijalizovani i zainteresovani ste da pišete ili saradujete na nekoj od knjiga, pogledajte vodič za autore na adresi www.packtpub.com/authors.

KORISNIČKA PODRŠKA

Sada, kada ste ponosni vlasnik „Packt“ knjige, imamo mnogo štošta da vam ponudimo da bismo vam pomogli da izvučete maksimum iz svoje narudžbine.

Štamparske greške

Iako smo preduzeli sve mere da bismo obezbedili tačnost sadržaja, greške se dešavaju. Ako pronađete grešku u nekoj od naših knjiga (možda u tekstu ili u kodu), bili bismo zahvalni ako biste nam to prijavili. Na taj način, možete da poštedite čitaoce od frustracije i nama da pomognete da poboljšamo naredne verzije ove knjige. Ako pronađete neku štamparsku grešku, molimo vas da nas obavestite, tako što ćete posetiti adresu <http://www.packtpub.com/submit-errata>, selektovati knjigu, kliknuti na link errata submission form i uneti detalje o grešci koju ste pronašli. Kada je greška verifikovana, vaša prijava će biti prihvaćena i greška će biti aploudovana na naš web sajt ili dodata u listu postojećih grešaka u odeljku Errata za konkretni naslov.

Piraterija

Piraterija autorskog materijala na Internetu je aktuelan problem na svim medijima. Mi u „Packtu“ zaštitu autorskih prava i licenci shvatamo veoma ozbiljno. Ako pronađete ilegalnu kopiju naših knjiga, u bilo kojoj formi na Internetu, molimo vas da nas o tome obavestite i pošaljete nam adresu lokacije ili naziv web sajta da bismo mogli da podnesemo tužbu.

Kontaktirajte sa nama na adresi copyright@packtpub.com i pošaljite nam link ka sumnjivom materijalu.

Bićemo vam zahvalni na pomoći u zaštiti naših autora.

Pitanja

Ako imate bilo kakvih problema sa bilo kojim aspektom knjige, možete da kontaktirate sa nama na adresi questions@packtpub.com i mi ćemo dati sve od sebe da vam pomognemo.

1

Nov i jednostavan način za gradnju web sajtova

Kada kreirate web sajt, verovatno želite da izgleda dobro, da bude jednostavan za upotrebu i održavanje, da njegovo ažuriranje bude lako i da menjanje njegovog izgleda potraje nekoliko minuta, a ne nekoliko sati. Ne želite da sve sami radite, već nameravate da omogućite drugim korisnicima da se uloguju i pišu novi sadržaj, bez potrebe da razumeju HTML ili druge jezike kodiranja. Osim toga, pošto vaš sajt raste, trebalo bi da bude proširen novim funkcijama – možda dodavanjem foruma ili novosti. Ako je to ono što tražite, iskoristite Joomla! CMS sistem.

Za kreiranje dobrog web sajta profesionalnog izgleda koji je jednostavan za upotrebu najmoćnija alatka je **sistem za upravljanje sadržajem (CMS)**, kao što je Joomla. Bez pisanja i jedne linije koda, možete da kreirate bilo koju vrstu sajta koji sadrži različite odlične i napredne funkcije.

PRISTUPITE CMS „REVOLUCIJI“

Možda ste već kreirali web sajtove na tradicionalni način. To je, u stvari, kreiranje HTML dokumenata (web stranica), jedan po jedan. Pošto sajt raste, povećava se broj HTML dokumenata, a vi pokušavate da ih organizujete i da se uverite da su svi linkovi menija ažurirani. Verovatno želite da sami održavate sajt, zato što bi drugim korisnicima bilo teško da nauče celu strukturu određenog sajta ili da vešto koriste program za web editovanje koji vi koristite.

Evo prilike da naučite više o „svetom gralu“ web gradnje: o CMS-u! CMS je aplikacija koja se pokreće na web serveru. Ona omogućava da programirate i održavate web sajt online pomoću web pretraživača. Aplikacija se dobija u paketu sa funkcijama, u rasponu od osnovnih funkcija za dodavanje i modifikovanje sadržaja, do naprednih funkcija, kao što su registracija korisnika ili mogućnost pretraživanja sajta. Ukratko, CMS omogućava da sami gradite sajtove, umesto da se u kreiranje uključi ceo tim web profesionalaca, za čije angažovanje je potrebno mnogo vremena, novca i iskustva.

Sva ova „magija“ je omogućena zato što je CMS, u stvari, napredni set skriptova (napisanih u jeziku za skriptovanje, kao što je PHP), koji koristi bazu podataka za čuvanje sadržaja web sajta. Iz te baze podataka on preuzima delove sadržaja i predstavlja ih kao web stranice.

Ovaj dinamički način čuvanja i prikazivanja sadržaja čini CMS veoma fleksibilnim. Da li želite da prikazete samo određene članke iz specifične kategorije na početnoj stranici? Da li želite da prikazete samo uvodne tekstove najnovijih članaka na početnoj stranici? Da li želite da dodate listu linkova ka najpopularnijim sadržajima? Da li želite da ograničite pristup za registrovane korisnike? Sve je to moguće – samo izaberite odgovarajuća podešavanja. Pored toga, CMS omogućava da integrišete sve vrste dodatnih funkcija, kao što su formulari za kontakt, galerije slika i tako dalje.

Najbolji deo je što već danas možete da imate i upotrebite CMS. Možete da izaberete CMS koji želite iz velikog raspona dostupnih proizvoda otvorenog koda. Vaš sajt zasnovan na CMS-u već sutra može da bude online.

Šta je program otvorenog koda? Izvorni kod ove vrste programa je otključan, za razliku od većine komercijalnih programa. Svako ima pristup Joomla izvornom kodu i programeri mogu da ga modifikuju i pomognu u poboljšanju programa. Naziv Joomla znači „sve zajedno“. To je višeprogramski proizvod, jer internacionalna zajednica ljudi radi zajedno, dobrovoljno, da bi proširila i poboljšala proizvod. Većina programa otvorenog koda se distribuira besplatno, kao što su i Joomla i mnoge ekstenzije koje su za nju kreirane. Neke Joomla ekstenzije su komercijalne – treba da platite za njih. Međutim, Joomla je i dalje otvorenog koda, što znači da dobijate pristup izvornom kodu.

RAZLOZI ZA IZBOR JOOMLA! CMS SISTEMA

Postoji mnoštvo CMS-ova otvorenog koda. To su sve odlične alatke, od kojih svaka ima svoje prednosti. Zašto bi trebalo da se opredelite za Joomla CMS sistem? Evo zašto:

- Korisnici biraju Joomla sistem zato što je jednostavan za upotrebu. Ima veoma razumljiv i jednostavan korisnički interfejs, koji je, iz godine u godinu, sve bolji. Kada se upotrebljava redizajnirani interfejs, pojednostavljuju se kreiranje i publikovanje članaka, tako da sajt postaje ažuran. Možete da upravljate sadržajem bilo kada i bilo gde, bez obzira da li koristite web pretraživač na računaru, tabletu ili pametnom telefonu.

- Za dodavanje novih funkcija na sajt potrebno je svega nekoliko klikova. Postoje hiljade ekstenzija koje su dostupne za Joomla sistem, u rasponu od sistema menija, do sistema za komentare i forume.
- Nije teško promeniti izgled sajta. Postoji ogroman broj šablona za Joomla sistem, koji mogu da budu instalirani za nekoliko minuta, dajući sajtu „svež“ izgled.
- Aktuelna verzija Joomla sistema ima puno poboljšanja i novih funkcija, zbog čega je CMS lakši za rad i mnogo moćniji. Potrebno je manje koraka za instaliranje programa, može se koristiti na telefonu (poboljšan je ekran editora teksta za kreiranje sadržaja, kao što je razmeštaj ekrana koji se automatski prilagođava za uređaj na kojem se koristi, bez obzira da li je to laptop, računar, tablet ili pametni telefon) i ima veliki broj drugih novih i poboljšanih funkcija. Nudi odličnu podršku za višejezičke sajtove.

Pored ovih tipičnih Joomla prednosti, sistem uključuje i prednosti najsavremenijeg CMS-a. Neke od ovih prednosti su:

- Dodavanje sadržaja i zadržavanje organizovanosti sadržaja je veoma jednostavno (čak i ako postoji puno sadržaja). Joomla omogućava da kategorizujete sadržaj pomoću neograničenog broja kategorija sa više nivoa, ali isto tako možete da se opredelite za upotrebu veoma fleksibilnog novog sistema dodeljivanja tagova za organizovanje sadržaja.
- Održavanje ažurnosti hiperlinkova ka drugim sadržajima na istom sajtu je automatizovano. Na primer, možete da dodate stranice za pregled kategorija, bez potrebe da ih ručno ažurirate – na stranici za pregled kategorija Joomla automatski dodaje linkove ka svim novim stranicama koje ćete staviti u određenu kategoriju.
- Ne treba sami da održavate web sajt. Drugi korisnici mogu da dodaju sadržaj, da dodaju nove stavke menija i još mnogo štošta.

Brojevi pokazuju da je Joomla CMS otvorenog koda, koji koriste web programeri širom sveta. Preuzet je više od 35 miliona puta od kada se pojavio 2006. godine, a broj sajtova pokrenutih u Joomla sistemu i dalje rapidno raste svakodnevno. To je jedan od najvećih projekata programa otvorenog koda. Podržan je od velike korisničke zajednice, a konstantno ga razvija internacionalni tim volontera.

Za pregled Joomla sistema, njegovih mogućnosti i primera sajtova koji koriste CMS pogledajte Joomla sajt na adresi <http://www.joomla.org>.

KAKVA VRSTA WEB SAJTOVA MOŽE DA SE KREIRA POMOĆU JOOMLA! CMS SISTEMA?

Pogledajte sada neke dobre primere sajtova iz stvarnog sveta koji su građeni pomoću Joomla CMS sistema. Ako ste kao i ja, pregledanje nekih inspiracionih primera će vas navesti da poželite odmah da započnete kreiranje nečeg podjednako dobrog (ili, po mogućstvu, čak i boljeg). U ovom odeljku videćete nekoliko primera sa Weba i sa Joomla sajta (<http://community.joomla.org/showcase>). Ovo su veoma raznovrsni sajtovi različitih organizacija, od kojih svaka ima sopstvene ciljeve i ciljne grupe, a zajedničko im je da su upotrebile Joomla sistem na način na koji možete i vi da ga upotrebite. One su prilagodile CMS svojim specifičnim potrebama, čineći ga savršeno pogodnim za sadržaj koji one predstavljaju i utisak koji žele da ostave.

Evo primera iz **World Health Organization (WHO)** regionalne kancelarije za istočni Mediteran (<http://www.emro.who.int>). Početna stranica sadrži različite načine za predstavljanje važnih informacija iz impresivne količine sadržaja ovog sajta.

The screenshot shows the homepage of the WHO Regional Office for the Eastern Mediterranean. At the top, there is a navigation bar with the WHO logo and name, and a search bar. Below the navigation bar, the main content area is divided into several sections:

- Top story:** A featured article titled "Measles/polio vaccination campaign planned for Kurdistan region". It includes a photo of a vaccination campaign and a text block describing the campaign. A link "Read more about the vaccination campaign" is provided.
- Media centre and news:** A link to the media centre and news section.
- News:** A list of recent news items, including "WHO condemns attacks on health facilities in Iraq" and "WHO and Kurdistan regional government launch measles/polio vaccination campaign".
- Events:** A list of upcoming events, including "World Hepatitis Day: Think again" and "WHO Global Conference on Climate Change and Health".
- Outbreaks:** A section for outbreaks, including "Dengue fever outbreak in Red Sea State, Sudan".
- Emergencies:** A section for emergencies, including "Chikungunya, the virus that 'bends up'" and "VIRAL HEPATITIS CAN BE BEATEN. PLAY YOUR PART. HEPATITIS: THINK AGAIN #thinkhepatitis".

[**POGLAVLJE 1** Nov i jednostavan način za gradnju web sajtova]

Sledeći primer je web sajt dobrotvorne fondacije Working Wonders (www.workingwonders.com.au):

Joomla može da rukuje složenim sajtovima sa hiljadama stranica. Ovo je ilustracija sajta sa veoma puno sadržaja i sa dizajnom napravljenim po meri: web sajt muzeja Guggenheim Museum (www.guggenheim.org).

NEW YORK VENICE BILBAO BERLIN ABU DHABI INTERNATIONAL EXHIBITIONS GUGGENHEIM FOUNDATION

GUGGENHEIM

visit support calendar & events about exhibitions collections education interact press room shop

---

NEW YORK

search **GO**

PLAN YOUR VISIT
Solomon R. Guggenheim Museum
1071 Fifth Avenue
(at 89th Street)
New York, NY 10128-0173
[Purchase tickets](#)
Hours & Ticketing

ON VIEW NOW

- Picasso Black and White
- Gabriel Orozco: Asterisms
- Now's the Time: Recent Acquisitions
- Kandinsky 1911-1913

ON VIEW NOW

Special Exhibitions

[Picasso Black and White](#)
October 5, 2012–January 23, 2013

[Gabriel Orozco: Asterisms](#)
November 9, 2012–January 13, 2013

[Now's the Time: Recent Acquisitions](#)
November 4, 2012–January 2, 2013

[Kandinsky 1911–1913](#)
June 25–April 25, 2013

[A Long-Awaited Tribute: Frank](#)

NEWS

Guggenheim Acquires Mark Grotjahn Sculpture
The Guggenheim's recent acquisition of Mark Grotjahn's *Untitled (Ten Dollar Foxes, White on Red Mask M14.d)* expands its holdings of this important

EVENTS

Tallest Tree in the Forest
Sunday, January 13, 7:30 pm;
Monday, January 14, 3 and 7:30 pm
Advance tickets are available for the Works & Process presentation of *The Tallest Tree*

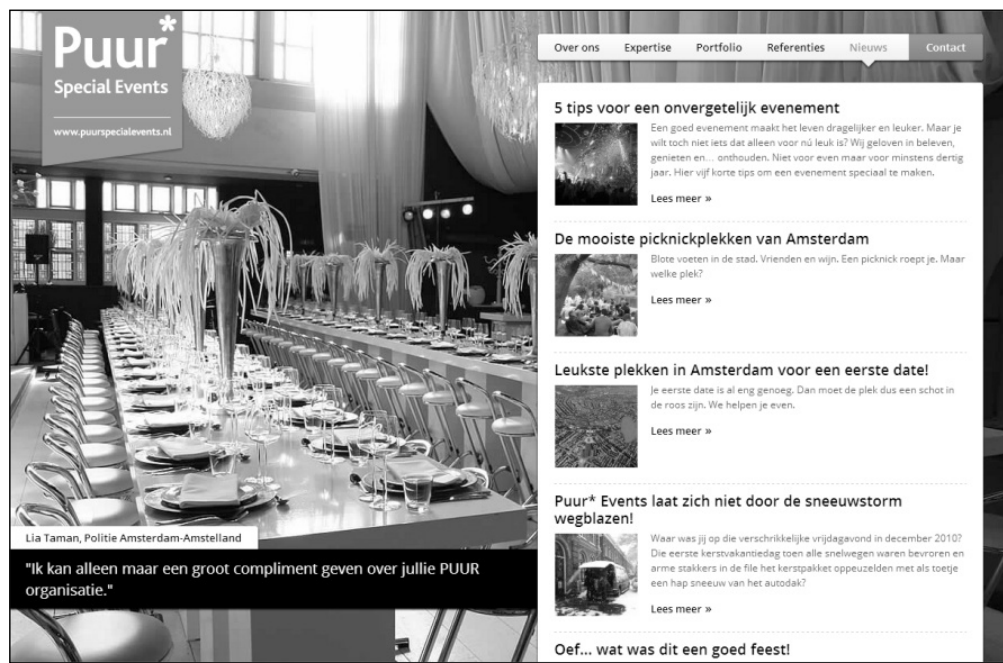

MEMBERSHIP

JOIN
Skip the admissions line and enjoy savings and party invitations.
[Become a member.](#)

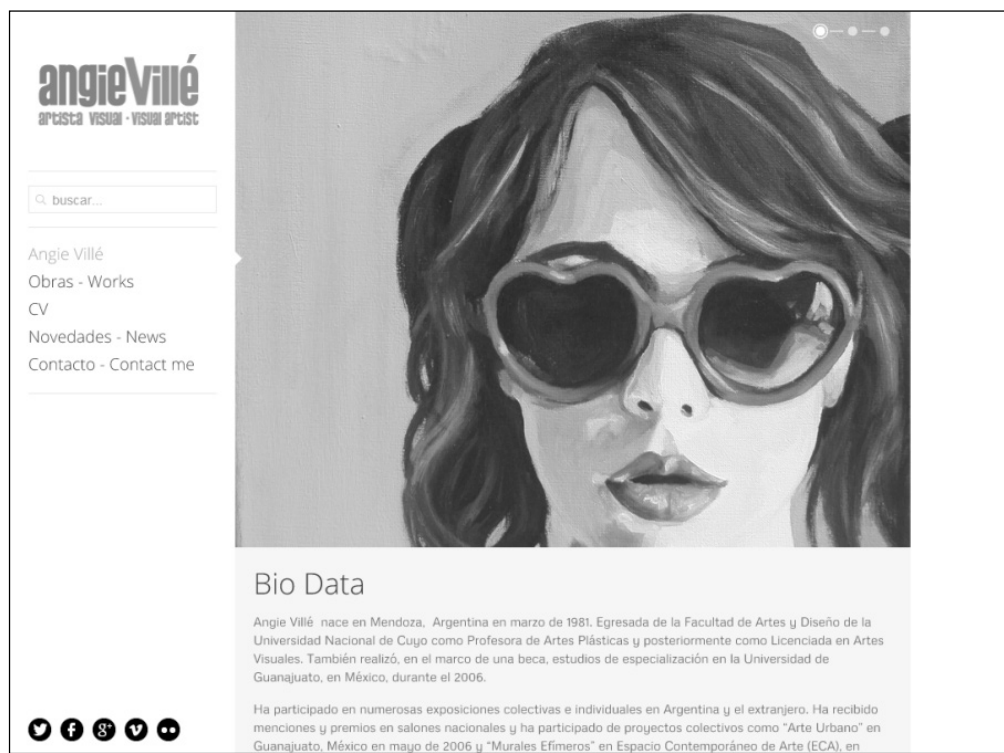
[POGLAVLJE 1 Nov i jednostavan način za gradnju web sajtova]

U ovom primeru prikazano je da Joomla sajtovi ne treba da izgledaju kao tipični CMS sajtovi. Možete da upotrebite drugačiji dizajn i da dalje iskoristite prednosti standardnih funkcija Joomla sistema za vođenje sajta. Ovaj sajt predstavlja jednu holandsku kompaniju za organizovanje dešavanja (www.puurspecialevents.nl). (www.puurspecialevents.nl).

I jedan primer za kraj: lični portfolio sajt argentinske umetnice Angie Villé (www.angieville.com.ar).

Ako tražite inspiraciju, pogledajte prikaz na zvaničnom Joomla web sajtu, na adresi <http://community.joomla.org/showcase>, ili pogledajte odeljak Best of Sites na adresi www.bestofjoomla.com.

UČENJE UPOTREBE JOOMLA! CMS SISTEMA

Da li Joomla stvarno olakšava kreiranje najsavremenijih web sajtova? Budimo iskreni – naravno, učenje rada u CMS-u zahteva da utrošite malo više vremena i napora. Ipak, rad u Joomla sistemu (ili bilo kom CMS-u) se veoma razlikuje od gradnje web sajtova na tradicionalni način. Videćete to čim počnete da instalirate sistem. U poređenju sa postavljanjem jednostavnog statičnog web sajta, koji se sastoji od nekoliko HTML stranica, građenje sajta kreiranog u Joomla sistemu zahteva malo više pripreme. Potrebno vam je hosting mesto koje odgovara specifičnim zahtevima. Takođe je potrebno je da postavite bazu podataka – ova knjiga će vas provesti kroz taj proces korak po korak.

Kada postavite Joomla CMS, ubrzo ćete savladati i kreiranje osnovnog sajta. Sledeći izazov je da prilagodite sajt vašim određenim ciljevima. Pretpostavimo da ne želite da kreirate bilo koji Joomla sajt, već specifičan, koji je namenjen specifičnoj ciljnoj publici. Ova knjiga će vam pomoći da naučite više od kreiranja osnovnog sajta i da izaberete opcije koje odgovaraju vašim ciljevima.

Čak i ako koristite CMS, potrebno je malo vremena i truda da kreirate i održavate dobre web sajtove. Međutim, Joomla će vam to olakšati i pružiće mnogo više zabave vama i članovima vašeg tima da biste pokrenuli i razvijali vaš sajt.

Pristup ovoj knjizi

„*Joomla! 3 vodič za početnike*“ (drugo izdanje) nije samo knjiga o Joomla sistemu – ona govori o kreiranju web sajtova i prikazuje kako da upotrebite Joomla CMS sistem da biste napravili najbolji mogući web sajt. Možete da saznate dosta o mogućnostima Joomla sistema, tako što ćete istražiti interfejs i isprobati menije i opcije. Međutim, čak ni jednostavan interfejs vam neće „predočiti“ kako da ga upotrebite na najbolji način. Koji je najbolji i najbrži način da započnete rad, koje funkcije i opcije su posebno korisne i koje verovatno nikada nećete upotrebiti? Želim da vam pomognem da „ukrotite zver“ koja se zove Joomla da biste otkrili sopstveni način da obavite posao, a da rezultat bude web sajt lepog izgleda i razumljivog interfejsa.

Ova knjiga je fokusirana na učenje kroz rad – njena struktura reflektuje proces građenja web sajta.

Slobodno preskačite poglavlja!

Da biste naučili da koristite Joomla sistem, ne treba da pratite sva poglavlja ove knjige i da ih analizirate korak po korak. Nakon što završite vežbe u uvodnim poglavljima, možda ćete želeti da preskočite na menjanje dizajna sajta ili dodavanje ekstenzija. To je u redu – možete da preskočite većinu narednih poglavlja i pratite vežbe u njima, sve dok imate radnu verziju Joomla sistema i dostupan sadržaj.

Koja je aktuelna verzija Joomla! CMS sistema?

Na Joomla web sajtu dostupne su dve verzije za preuzimanje: 2.5 i 3 (3.3 ili novije verzije). Joomla 2.5 je podržana do kraja 2014. godine. Ova verzija se i dalje koristi; pogotovo je koriste iskusni web programeri kojima je potreban stariji CMS i žele da upotrebe ekstenzije koje su kreirane specijalno za verziju 2.5. Međutim, Joomla 3.x je sledeća generacija i definitivno dobar izbor ako počinjete da koristite ovaj program.

Ranije su za Joomla sistem upotrebljavani fiksni brojevi verzije - Joomla 1.5 i 2.5 su bile dugotrajna izdanja serija 1 i 2. Međutim, 2014. godine kreatori Joomla sistema su izabrali novu strategiju izdanja. Neće postojati finalna verzija Joomla 3.x – nakon Joomla 3.3 i Joomla 3.4, ažuriranja će biti izdata po potrebi. Ova mala izdanja (3.5, 3.6 i tako dalje) možda predstavljaju nove funkcije, ali će uvek biti kompatibilna sa prethodnim 3.x verzijama. Samo velika nova izdanja (Joomla 4.x) mogu da predstavljaju nove funkcije koje mogu da prekinu kompatibilnost sa starijim verzijama.

Možda zvuči zbudjujuće da ne postoji fiksno dugoročno izdanje, ali je prednost što razvijanje Joomla sistema nije „zamrznuto“ ni u jednoj određenoj tački. Zahvaljujući tome, korisnici Joomla 3.x sistema mogu da upotrebe ugrađenu funkciju za automatsko ažuriranje i da stalno imaju koristi od malih novih funkcija i poboljšanja.

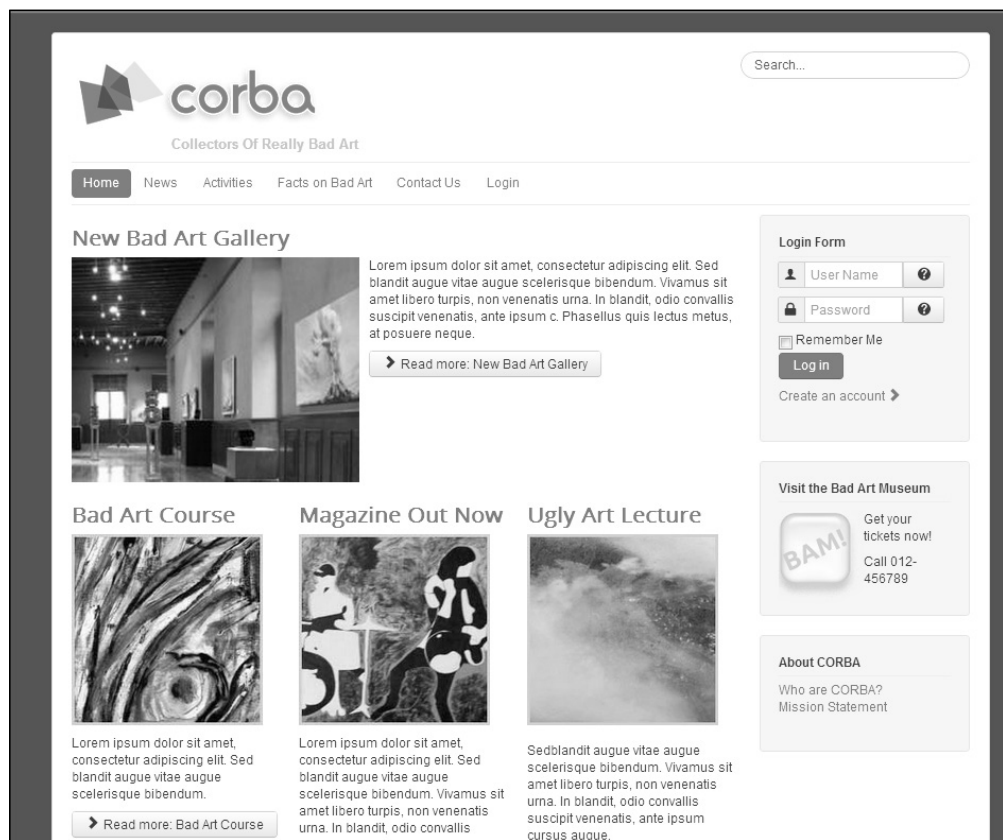
O uzorku sajta

U ovoj knjizi naučićete kako da kreirate realističan uzorak sajta, korak po korak. Umesto da učite samo o mogućnostima Joomla CMS sistema, suočićete se sa izazovima kreiranja web sajta iz stvarnog sveta. Ispunićete sve zahteve fiktivnog klijenta (kao, na primer, „Želim web sajt koji će članovi mog web tima moći sami da ažuriraju“ ili „Želim web sajt koji olakšava navigaciju kroz veliku količinu sadržaja“).

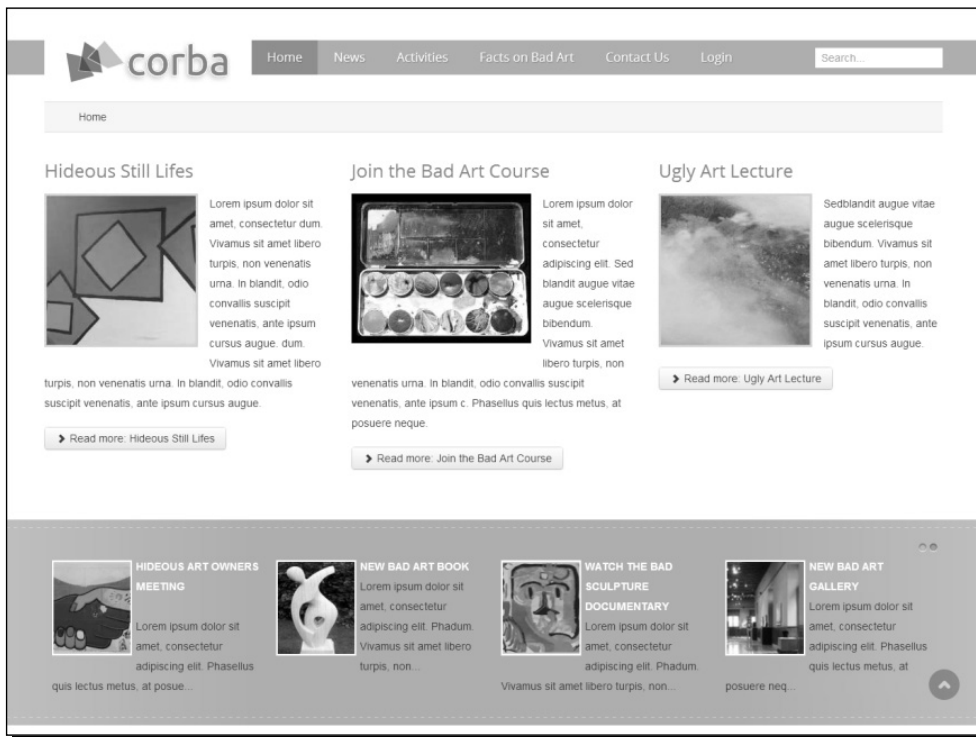
Ko je vaš klijent? To je CORBA, klub sakupljača veoma loših umetničkih dela (Collectors Of Really Bad Art). Članovi tog kluba jednostavno obožavaju loše slike i ružne skulpture, tvrdeći da je reč o veoma vrednim umetničkim delima. Osnivačima kluba je potreban web sajt za informisanje javnosti o njihovim ciljevima, za informisanje o svim vrstama loših umetnina, za prikazivanje primera ružnih umetnina i za privlačenje ljudi da im se pridruže.

[POGLAVLJE 1 Nov i jednostavan način za gradnju web sajtova]

Provešćete CORBA sajt kroz različite faze razvoja. Prvo ćete zasnovati sajt na standardnom dizajnu i razmeštaju Joomla CMS sistema.

Zatim ćete dodati napredne funkcije i oblikovati sadržaje sajta i dizajna da biste ih prilagodili promenljivim zahtevima vašeg klijenta.

CORBA sajt je odličan primer onoga što možete da uradite pomoću Joomla CMS sistema. Započecete izradu osnovnog web sajta i u toku rada ćete dodavati sofisticiranije funkcije. Naravno, možete da pratite ovu knjigu, a da ne izvršavate sve opisane akcije. Međutim, otkrićete da je izvršavanje tih akcija dobar i zanimljiv način za kreiranje sajta i poboljšanje vaših veština, korak po korak.

REZIME

U ovom poglavlju predstavljen je prelepi svet Joomla CMS-a. Saznali ste koje su razlike između građenja web sajta na tradicionalni način i građenja upotrebom CMS-a. Ne treba da kreirate HTML dokumente (web stranice) jednu po jednu. Umesto toga, možete da upotrebite web aplikaciju da biste kreirali i održavali svoj sajt. Upotrebom CMS-a, kao što je Joomla, možete da kreirate moćne sajtove koje je veoma lako održavati. Takođe su vam predstavljene prednosti upotrebe Joomla CMS sistema, kao što su njegov razumljiv korisnički interfejs, mogućnost dodavanja funkcija i mogućnost brzog menjanja izgleda sajta. U ostalim poglavljima knjige naučićete kako da kreirate realistične uzorke sajta pomoću Joomla sistema, korak po korak.

To vam je dovoljno informacija – započnite rad! U sledećem poglavlju pokrenućete Joomla program. Nakon toga, upoznaćete način na koji Joomla funkcioniše i započecete gradnju.